

**ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะ
ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
A Study OF The Development Of Youth Behaviors With Right Effort
(Sammāvāyāma) In Theravada Buddhism**

พระจำลอง เตชธโร (ศรีวิสัย)^๑

ดร.ประสพฤกษ์ รัตนยงค์^๒

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน (๒) เพื่อศึกษาหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนา (๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของเยาวชนต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนายังน้อยไปมาก เมื่อไม่สามารถที่จะเข้าใจหลักสัมมาวายามะได้ คือ ความเพียรที่จะสร้างกุศลให้เกิดขึ้น แต่กลับไปสร้างอกุศลให้เกิดขึ้นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองต่อสาเหตุจากสภาพการณ์ต่างๆ ไปได้ ทำให้สร้างความกดดันให้กับเยาวชน การพบประสบการณ์เกี่ยวกับความล้มเหลว ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน และไม่สามารถที่จะสร้างกุศลให้เกิดขึ้นได้

พฤติกรรมของเยาวชนในสังคมไทย โดยมีปัจจัยภายนอกและภายใน สาเหตุพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน คือ การไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ปลอ่ยให้กิเลสเข้าครอบงำ และมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดทำความชั่ว นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว สังคม และโรงเรียน จะต้องเข้ามาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชน นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแล้วต่างได้รับความสงบ ความเจริญ และเพื่อแผ่ความสุขไปยังสังคมได้ ความรู้ทางพระพุทธศาสนามีมากมายหลายด้านโดย ทุกแง่มุมของชีวิต ความรู้ในทางพระพุทธศาสนาสามารถอธิบายและให้แนวทางปฏิบัติอันดีงามได้ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน

วิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท จะต้องมีการปรับพฤติกรรมในด้านที่ก่อให้เกิดปัญหา และใช้ความอุตสาหพยายาม ประกอบความเพียรในการกุศลกรรม หมายถึงให้เพียรระวัง กาย วาจา ใจ ของเราให้มาก ในการอยู่ร่วมกับคนอื่น ว่าเราจะเบียดเบียนให้ น้อยที่สุดหรือไม่เบียดเบียนเลย ระวัง อยู่ตลอดทุกลมหายใจเข้าออก ทั้งยืน เดิน นั่งนอน ประกอบ การงาน มีความเพียรระวังประกอบอยู่ทุกข้อทุกหมวดในเรื่องเดียวคือให้เพียรเพื่อจะลดการเบียดเบียน ละการ เพียรหลักเว้นป้องกันสิ่งชั่วร้าย อกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรระลึกรำจัดสิ่งชั่วร้ายอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว เพียร สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เพียรส่งเสริมพัฒนาสิ่งดีงาม

^๑ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา.

^๒ อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

หรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ เพิ่มพูนเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนเพียบพร้อมไปด้วยคุณงามความดีของชาติ

คำสำคัญ : สัมมาวายามะ

ABSTRACT

The objectives of this research were to :- (1) study the concepts and theories of the development of youth behavior (2) study the principles of (Sammāṅgīyāma) in Buddhism (3) study and analyze of the development of youth behavior according to right effort (Sammāṅgīyāma) in Theravada Buddhism . This research is based on a qualitative approach by collecting all data from books, texts and related researches.

The research results revealed that: There are the concepts and theories of the development of youth behavior in Thai society. The concepts related to the conditions of doing good deeds or the ethical development of youth were divided into 2 groups such as (1) the social environment can influence the ethical development of the people by considering that we are not born good or bad. The mind is in a neutral stage and ready to do in the positive or negative aspects, therefore the social environment is the most significant factor. (2) The readiness to have the mental growth is existed in each individual since he was born pure of heart, however when he is growing up, his ethical nature will begin to change and will improve in a better way.

Right Effort (Sammāṅgīyāma) in Theravada Buddhism is one of a significant way of practice of the Noble Eightfold Path. It can arouse the will and make an energetic effort to be constantly mindful in order to prevent the unrighteousness one that has not happened and maintain the good one has attained. It can also accomplish one's aim through persevering performance or continuance in action. Right Effort leads to Right Mindfulness and Right Concentration respectively.

The development of youth behavior according to Right Effort (Sammāṅgīyāma) in Theravada Buddhism shall have the behavioral adjustments in what's causing the problem and use of industrious effort to pursuit of virtue. Mindfulness as regards the body, speech and mental in order to live with others without exploitation and be careful in every breath in and out, standing, walking, sitting, sleeping and working To make an energetic effort to be constantly mindful in order to prevent the unrighteousness one that has not happened and maintain the good one has attained. It can also accomplish one's aim through persevering performance or continuance in action for the youth or the future of the nation.

(๑) บทนำ

สถานการณ์และปัญหาของเยาวชนไทยในขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเยาวชน และเยาวชนจำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุมอบายมุข และกลุ่มอื่นๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเยาวชน และเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวันปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนมีหลายปัญหา ได้แก่ ๑) ปัญหาด้านยาเสพติด พบว่า มีการเสพยาบ้า สารระเหย กัญชา ๒) ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความฟุ้งเฟ้อ การแต่งกาย ติดเกมส์ ชาตวินัย และขาดความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ขาดความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และขาดจิตสำนึกเหล่านี้เป็นต้น^๓

สาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของเยาวชน จากนักจิตวิทยาพบว่าเนื่องมาจากความต้องการ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ความต้องการทางร่างกายหรือความต้องการทางสรีระ ความต้องการประเภทนี้คือความต้องการที่จำเป็นของการมีชีวิต ๒) ความต้องการทางสังคม ถ้าหากพฤติกรรมของเยาวชนมีสาเหตุมาจากความต้องการแค่เพียงอย่างเดียวการเข้าใจพฤติกรรมของเยาวชนก็ง่ายเพราะมีสาเหตุจำกัดและมองเห็นได้ชัด แต่เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม เยาวชนจึงมีความต้องการทางสังคมขึ้น เช่น ต้องการความรัก ความสำเร็จต้องการให้คนอื่นยกย่อง ยอมรับนับถือ ต้องการเป็นอิสระและอื่นๆ เมื่อไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการพฤติกรรมของเยาวชนที่แสดงออกมานั้นนั้น หมายถึงพฤติกรรมที่ผิดปกติที่เรียกว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบน(Deviant Behavior)^๔

ปัญหาพฤติกรรมที่พบเห็นส่วนใหญ่มักมีปัญหามาจากสภาพแวดล้อมรอบตัวเยาวชนไม่ว่าจะเป็นสภาพเหตุการณ์ต่างๆ ทางสังคม วัฒนธรรมหรือบุคคลใกล้ชิดย่อมจะส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนทั้งสิ้น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมนี้ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ดื้อดึงต่อต้านไม่เชื่อฟังหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการหลีกเลี่ยง เก็บตัวสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งสิ้น พฤติกรรมเหล่านี้มักจะมีสาเหตุจากสภาพการณ์ต่างๆ ไปจะสร้างความกดดันให้กับเยาวชน เช่น การแยกจากพ่อแม่ การหย่าร้างของพ่อแม่ การเจ็บปวดที่ทุกข์ทรมาน การเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตประจำวัน การพบประสบการณ์เกี่ยวกับความล้มเหลว ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน การพบกับคำวิจารณ์การหลอก การโดนทำโทษ^๕วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้มากที่สุดวัยหนึ่ง ซึ่งแสดงออกเป็นปัญหาพฤติกรรมได้หลายประการ เช่น ดื้อ ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ มีแฟนและมีเพศสัมพันธ์ ใช้ยาเสพติด ทำผิดกฎหมาย ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างมักเกิดขึ้นมานาน จนทำให้การแก้ไขทำได้ยาก การป้องกันปัญหาจึงมีความ

^๓ฉันทนา อุตสาหลักษณ์, พุทธปัญญา คู่มือการสร้างปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนพิทักษ์ธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๗๗.

^๔สุชา จันทน์เอม, จิตวิทยาวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๙), หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

^๕จิราพร เพชรคำและคณะ, ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก, (นครนายก: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก, ๒๕๕๔), หน้า ๔๔-๔๕.

จำเป็นและสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว การป้องกันดังกล่าวควรเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งแต่เยาวชน เยาวชนที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพดีจะมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิตเวชต่างๆ และช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นได้อย่างมากเช่นกัน พ่อแม่และครูอาจารย์และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเยาวชนทั้งหลายจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งเยาวชนจนถึงวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้สังคมและสิ่งแวดล้อมก็ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเยาวชนและวัยรุ่นเช่นเดียวกัน^๖

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน คือ สัมมาวายามะ หมายถึง เพียรชอบ, ตั้งใจประพฤติปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานอย่างจริงจัง เพื่อให้หลุดพ้นไปจากกิเลส และกองทุกข์โดยเร็วพลัน องค์ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในสัมมาวายามะ ๑) ฝึกอยู่ในธรรมวินัยนี้สร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น ๒) ฝึกอยู่ในธรรมวินัยนี้สร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ๓) ฝึกอยู่ในธรรมวินัยนี้สร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ๔) ฝึกอยู่ในธรรมวินัยนี้สร้างฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงมั่น ไม่เลือนหาย ภิชโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว^๗ สภาวธรรมในมรรคมีองค์ ๘ ข้อสัมมาวายามะมีลักษณะดังนี้การปราศจากความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวย ความพยายาม ความอดุสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความมุ่งมั่นอย่างไม่ทอดถอยความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความเอาใจใส่ธุระ วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ วิริยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่า สัมมาวายามะ^๘

สภาพปัญหาของเยาวชนต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนายังน้อยไปมาก เมื่อไม่สามารถที่จะเข้าใจหลักสัมมาวายามะได้ คือ ความเพียรที่จะสร้างกุศลให้เกิดขึ้น แต่กลับไปสร้างอกุศลให้เกิดขึ้นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองต่อสาเหตุจากสภาพการณ์ต่างๆ ไปได้ ทำให้สร้างความกดดันให้กับเยาวชน เช่น การแยกจากพ่อแม่ การหย่าร้างของพ่อแม่ การเจ็บปวดที่ทุกข์ทรมาน การเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตประจำวัน การพบประสบการณ์เกี่ยวกับความล้มเหลว ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน การพบกับคำวิจารณ์การหลอก การโดนทำโทษ ไม่เป็นไปตามหลักสัมมาวายามะ และสัมมาวายามะเป็นไหน? ฝึกอยู่ในธรรมวินัยนี้ให้เกิดฉันทะ พยายาม ปราศจากความเพียร ประคองจิตไว้ตั้งจิตไว้ เพื่อมิให้อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เพื่อละอกุศลธรรมอันลามกที่บังเกิดขึ้น

^๖กรมสุขภาพจิต, คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร :กรมสุขภาพจิต,๒๕๔๒), หน้า ๕๘.

^๗อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๘๗/๓๗๒.

^๘อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๙๒/๓๗๕. , อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๓๐๒/๙๔.

แล้ว เพื่อให้กุลศรธรรมที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เพื่อความตั้งอยู่ ไม่เลือนหาย เจริญยิ่ง ไพบุลย์ มีขึ้นเต็ม เปี่ยมแห่งกุลศรธรรมที่บังเกิดขึ้นแล้วอันนี้เรียกว่า สัมมาวายามะ^๕นั่นเอง

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลัก สัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท” เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรม ของเยาวชน เพื่อศึกษาหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของ เยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนในสังคมไทย
๒. เพื่อศึกษาหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท
๓. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการแล้วนำมาวิเคราะห์ พรรณนาและผู้วิจัยได้กำหนดการ ดำเนินการวิจัยดังนี้

๑. ศึกษาค้นคว้ารวบรวม จากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๒. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการรวมถึงเว็บไซต์ต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ตที่มี ความเกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

๓. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิตามกรอบวัตถุประสงค์

๔. จัดทำข้อมูล สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๔. ผลการศึกษา

๑. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน

ความหมายของเยาวชน ตามหลักพุทธธรรม “เยาวชน” ไม่ได้ เรียกตรงตามศัพท์ แต่จะ เรียกว่า “เด็ก”, “กุลบุตร” (เยาวชนชาย), “กุลธิดา” (เยาวชนหญิง), เรียก “ยุวและยุวดี” หมายถึง ชาย หนุ่ม หญิงสาว ความสำคัญของเยาวชน รัฐให้ความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างดี และต่อเนื่อง ดังจะเห็น ได้จากกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาและปฏิบัติธรรมของเยาวชนไทย สรุปเป็น ๒ แนวทางคือ ๑) มีการปรับปรุงหลักสูตรสาระการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและจริยธรรมให้เหมาะสม ๒) รัฐขอความ

^๕ม.มู (ไทย) ๑๒/๑๔๙/๘๖-๘๗.

ร่วมมือไปยังสื่อมวลชน เพื่อให้นำเสนอสิ่งที่เหมาะสม เพราะสื่อ นั้น มีบทบาทอีกทางหนึ่ง เพื่อส่งเสริม ศาสนาและจริยธรรม ความหมายของพฤติกรรมเยาวชนพฤติกรรม (Behavior) หมายถึงการกระทำการ แสดงออกของบุคคลที่สามารถสังเกตได้การแสดงออกหรือพฤติกรรมต่างๆ นั้นมีทั้งสิ่งที่เราต้องการให้ เกิดขึ้นและไม่ต้องการให้เกิดขึ้นพฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้มาตั้งแต่วัยทารก พฤติกรรม เยาวชนตามแนวพุทธ พฤติกรรมของเยาวชนที่พึงปรารถนา เป็นสิ่งสำคัญต่อสังคมในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยเน้นที่การกระทำ เพื่อให้เยาวชนมี พฤติกรรมที่พึงปรารถนา หากเยาวชนมีการกระทำทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ย่อมเป็นผู้ประเสริฐได้ ปัจจัยพื้นฐานของพฤติกรรมมนุษย์ ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยาซึ่งมีปัจจัยย่อยอยู่หลายปัจจัย ปัจจัยทางจิตวิทยาจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับรู้ และตีความสิ่งเร้าก่อนที่จะร่างกายจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ปัจจัยทางจิตวิทยาที่สำคัญประกอบด้วย แรงจูงใจและการเรียนรู้ พฤติกรรม และปัญหาของเยาวชน พฤติกรรม “วัยรุ่น” ในทางพระพุทธศาสนา นั้น เราอาจกล่าวได้ว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี คือ มีลักษณะอดทน อดกลั้นน้อย อาจ รวมถึงมีอาการที่วู่วามหรือใจร้อนได้ง่ายด้วยวุฒิภาวะยังอ่อน สาเหตุของพฤติกรรมของเยาวชนที่ไม่พึง ประสงค์มีรากฐานมาจากสาเหตุที่สำคัญซึ่งพอสรุปได้๓ประเด็น เช่นสาเหตุทางครอบครัวครอบครัวเป็น สถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรกในการที่จะสร้างลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพของเยาวชนเริ่ม ตั้งแต่วัยเด็กความใกล้ชิดสนิทสนม และโอกาสที่ติดต่อสัมพันธ์กันได้ สืบเนื่องตั้งแต่วัยทารกต่อมา จนกระทั่งถึงวัยรุ่นครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแบบแผนความประพฤติที่เยาวชนจะแสดง ออกมาให้ปรากฏออกมาสาเหตุที่มาจากครอบครัว บทบาทสถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการพัฒนา เยาวชน บทบาทของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อม และความต้องการ ของบุคคลสภาพแวดล้อมทางครอบครัวภาพรวมทั้ง ๓ ชุมชน พบว่าเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจของ ครอบครัว เนื่องจากรายได้ของครอบครัวต่ำแต่ค่าครองชีพสูงผู้ปกครองต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการหา รายได้ไม่มีเวลาในการดูแลบุตร ด้านกระบวนการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนโดยใช้หลักคำ สอนและแนวทางปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ความเข้าใจถึงพฤติกรรมและสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่ พึงประสงค์ของเยาวชนในพื้นที่พระสงฆ์ในชุมชนเข้าใจถึงพฤติกรรมการมั่วสุมของเยาวชน การยกพวกตี กันของเยาวชนการเสพยาเสพติดของเยาวชน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนในพื้นที่ว่า สาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะเห็นได้ชัดในเรื่องระดับสติปัญญาและอารมณ์เด็กบางคนมีพฤติกรรม ไปในทางก้าวร้าวอาจจะเนื่องมาจากขาดการอบรมเลี้ยงดูที่ดีก็มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาตามใจ อาจทำอะไรไม่จำเป็นต้องฟังผู้อื่นเสมอเด็กที่มาจากครอบครัวที่ บิดามารดาอารมณ์ร้ายอาจมีพฤติกรรมไปในทำนองเดียวกันนอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นอีกเช่น การทะเลาะ วิวาทกันของบิดามารดาการแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันระหว่างพี่น้อง การรักลูกไม่เท่ากันบิดามารดาขาดการ ดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรกล่าวคือ

๑) ความเพียรในการรักษาศีลเป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรม เคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล ก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนา มนุษย์ เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ติดตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล

๒) ความเพียรในการรักษาสมาธิเป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติ ต่างๆ ของจิตเยาวชนทั้งในด้านคุณธรรม ด้านความสามารถของจิต และในด้านความสุข

๓) ความเพียรในการรักษาปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นเป็นตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิตที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์ โดยนำหลักสัมมาวายามะนี้ไปส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญคือ การพัฒนาวิสัยในตนเองตามแนวพุทธ การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์แนวพุทธ การพัฒนาความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ปัญหาของเยาวชนต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาน้อยไปมาก เมื่อไม่สามารถที่จะเข้าใจหลักสัมมาวายามะได้ คือ ความเพียรที่จะสร้างกุศลให้เกิดขึ้น แต่กลับไปสร้างอกุศลให้เกิดขึ้นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองต่อสาเหตุจากสภาพการณ์ต่างๆ ไปได้ ทำให้สร้างความกดดันให้กับเยาวชน การพบประสบการณ์เกี่ยวกับความล้มเหลว ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน โรงเรียน และไม่สามารถที่จะสร้างกุศลให้เกิดขึ้นได้

๒. หลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท

พบว่าสัมมาวายามะเป็นหนึ่งในมรรค ๘ หรือ มรรคมืองค์แปด สัมมาวายามะเป็นอย่างไร คือภิกษุในธรรมวินัยนี้ สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาป เพียรชอบ เกิดฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประคองจิตไว้ ตั้งจิตไว้ เพื่อมิให้อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้นเพื่อละอกุศลธรรมอันลามกที่บังเกิดขึ้นแล้ว เพื่อให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เพื่อความตั้งอยู่ไม่เลือนหาย เจริญยิ่ง ใญ่บุญ มีขึ้น เต็มเปี่ยมแห่งกุศลธรรมที่บังเกิดขึ้นแล้วการจะเกิดสัมมาสติ ต้องอาศัยความเพียรพยายามกำหนดสติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นสัมมาสมาธิ ดังนั้นสัมมาวายามะจึงต้องมีอยู่หน้าสัมมาสติสัมมาวายามะ อย่างที่แยกเป็น ๔ ข้อ ตามคำจำกัดความแบบพระสูตร นั้น เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า สัมมปปธาน ๗ หรือ ปธาน ๔ และมีชื่อเรียกเฉพาะสำหรับความเพียรแต่ละข้อ

ความเพียรพยายามนี้เป็นหลักธรรมที่สำคัญมากในพุทธศาสนาเพราะพุทธศาสนาต้องการจะเน้นในเรื่องการลงมือทำความเพียรเป็นสำคัญเพื่อจะได้พบกับความจริงที่มีอยู่โดยธรรมชาติพระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นพระศาสดาก็ทรงบำเพ็ญเพียรอย่างยิ่งยวด เริ่มจากทรงกระทำทุกกริยาจนถึงเปลี่ยนมาเป็นการบำเพ็ญเพียรทางจิตใจด้วยความความเพียรอันประกอบด้วยองค์ ๔ ทรงเริ่มตั้งความเพียรว่า “หนึ่งเอ็นและกระดูกงอเหลืออยู่เนื้อเลือดในร่างกายของเราจงเหือดแห้งไปก็ตามที ยังไม่บรรลุผลที่จะพึงบรรลุด้วยเรี่ยวแรงความเพียรความบากบั่นของบุรุษ จักไม่หยุดความเพียร”จนได้พบหลักความจริงของธรรมชาติแล้วทรงนำมาประกาศเปิดเผยแก่ผู้อื่น ดังนั้นสัมมาวายามะคือเพียรชอบหรือพยายามชอบเช่นเพียรพยายามป้องกันไม่ให้บาปเกิดขึ้นภายในจิตเพียรเพื่อจะละหรือกำจัดอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปเพียรเพื่อจะเจริญกุศลธรรมให้เกิดขึ้นและเพียรรักษากุศลที่สร้างให้บังเกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม

การปรารภความเพียรเป็นสิ่งที่พระอริยสงฆ์สาวกทั้งพระเถระพระเถรีในสมัยพุทธกาลได้ปฏิบัติมาแล้วทำให้ท่านเหล่านั้นหลุดพ้นจากทุกข์เข้าถึงนิพพานประวัติของพระเถระ พระเถรีผู้ทำความเพียรซึ่งปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในทางให้กำลังใจแก่อนุชนรุ่นหลังอย่างมากเพราะก่อนที่ท่านเหล่านั้นจะได้มาบวชแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมนั้นล้วนมีอุปสรรคน้อยบ้าง บางองค์ท่านก็มีอุปสรรคเหมือนกันในสมัยปัจจุบันนี้แต่ท่านก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ และทำความ

เพียรอย่างต่อเนื่องจนทำให้ท่านได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ในเวลาไม่นาน ฉะนั้น ประวัติของพระอรหันต์แต่ละองค์ผู้บำเพ็ญเพียรจึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษาและปฏิบัติตามปฏิบัติของท่านเป็นอย่างดีเพราะจะทำให้เราไม่เสียเวลาหรือหลงทางไปกับการปฏิบัติที่ผิดเพราะท่านได้ปฏิบัติมาก่อนแล้ว

๓. วิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนา

เกรวาท

จะต้องมีการปรับพฤติกรรมในด้านที่ก่อให้เกิดปัญหา และใช้ความอุตสาหพยายามประกอบความเพียรในการกุศลกรรมหมายถึงให้เพียรระวัง กาย วาจา ใจของเราให้มาก ในการอยู่ร่วมกับคนอื่นว่าเราจะเบียดเบียนให้น้อยที่สุดหรือไม่เบียดเบียนเลย ระวังอยู่ตลอดทุกกลมหายใจเข้าออก ทั้งยืน เดิน นั่ง นอน ประกอบการงาน มีความเพียรระวังประกอบอยู่ทุกข้อทุกหมวดในเรื่องเดียวคือให้เพียรเพื่อจะลดการเบียดเบียน ละการ เพียรหลักเว้นป้องกันสิ่งชั่วร้าย อกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้นเพียรละเลิกกำจัดสิ่งชั่วร้าย อกุศลที่เกิดขึ้นแล้วเพียรสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นเพียรส่งเสริมพัฒนาสิ่งดีงามหรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้เพิ่มพูนเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนเพียบพร้อมไพบูรณ์ของเยาวชนอนาคตของชาติ

พฤติกรรมของเยาวชนในสังคมไทย โดยมีปัจจัยภายนอกและภายใน สาเหตุพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน คือ การไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ปลอ่ยให้กิเลสเข้าครอบงำ และมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดทำความชั่ว นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว สังคม และโรงเรียน จะต้องเข้ามาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชน นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแล้วต่างได้รับความสงบความเจริญ และเมื่อแผ่ความสุขไปยังสังคมได้ ความรู้ทางพระพุทธศาสนามีมากมายหลายด้านโดยทุกแง่มุมของชีวิตความรู้ในทางพระพุทธศาสนาสามารถอธิบายและให้แนวทางปฏิบัติอันดีงามได้ทั้งสิ้นโดยเฉพาะแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน

พฤติกรรมของเยาวชนในสังคมไทย หมายถึง การกระทำหรืออากัปกริยาต่าง ๆ ของเยาวชนที่ปรากฏออกมา อันบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ และไม่สามารถสังเกตเห็นได้ โดยการกระทำนั้นมีทั้งดีและไม่ดี ซึ่งสามารถวัดได้ โดยใช้เครื่องมือวัด ให้เป็นรูปธรรมสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย ได้แก่ ๑) สาเหตุทางครอบครัว ในการอบรมเลี้ยงดู และขัดเกลาให้เยาวชนมีแบบแผนพฤติกรรมที่แสดงออกมา ๒) สาเหตุทางเศรษฐกิจ ๓) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทำให้ชีวิตของเยาวชนโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ได้แก่ การเพิ่มของจำนวนประชากร การศึกษา การห่างเหินพระพุทธศาสนา สภาพที่อยู่อาศัย แหล่งอบายมุขต่างๆ ผู้ใหญ่กระทำตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นความขัดแย้งในทางวัฒนธรรม การคบเพื่อน และสื่อต่างๆ จุดเริ่มต้นการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย ในการพัฒนาเยาวชนเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนานั้นเริ่มที่การทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างจะทำให้เยาวชนกระทำ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่พึงปรารถนานั้นได้ง่าย เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย คือการพัฒนาให้เยาวชนเป็นคนดีและคนเก่งให้มีพฤติกรรมครอบคลุม ๔ ด้าน คือ ๑) เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ๒) เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ๓) เป็นผู้ที่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ ๔) พยายามพัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคมด้วยการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนในสังคมไทยใช้เป็นหลักทางวิชาการที่มีหลากหลายแนวคิดเช่น แนวคิดทางจิตวิทยา แนวคิดทางสังคมวิทยา และอื่นๆ ในการพัฒนาเยาวชนโดยการเสริมสร้าง

คุณลักษณะต่างๆ ของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาต่างๆ มากมาย โดยผู้วิจัยได้ค้นว่าคุณลักษณะที่น่าสนใจ มาศึกษา คือ การพัฒนาวินัยในตน การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์ของเยาวชน

๕. บทสรุป

สัมมาวายามะเป็นหนึ่งในมรรค ๘ หรือ มรรคมืองค์แปด สัมมาวายามะเป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑) สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาป เพียรชอบ เกิดฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประคองจิตไว้ ตั้งจิตไว้ เพื่อมิให้อกุศลธรรมอันลามกที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้นเพื่อละอกุศลธรรมอันลามกที่บังเกิดขึ้นแล้ว เพื่อให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดบังเกิดขึ้น เพื่อความตั้งอยู่ไม่เลือนหาย เจริญยิ่ง ไพบูลย์ มีขึ้น เต็มเปี่ยมแห่งกุศลธรรมที่บังเกิดขึ้นแล้วการจะเกิด สัมมาสติ ต้องอาศัยความเพียรพยายามกำหนดสติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นสัมมาสมาธิ ดังนั้นสัมมาวายามะจึงต้องมีอยู่หน้าสัมมาสติสัมมาวายามะ อย่างที่แยกเป็น ๔ ข้อ ตามคำจำกัดความ แบบพระสูตร นั้น เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า สัมมปปธาน ๗ หรือ ปธาน ๔ และมีชื่อเรียกเฉพาะสำหรับ ความเพียรแต่ละข้อ

๖. ข้อเสนอแนะ

๖.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หน่วยงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ต้องตระหนักและเห็นคุณค่าของเยาวชน ให้เยาวชนสามารถประกอบกรกุศลด้วยความเพียร เอาใจใส่ และเป็นรูปธรรม

๒. องค์กร สถาบันต่างๆ ร่วมแรง ร่วมใจกัน เพื่อกำหนดนโยบายให้เยาวชนลด พฤติกรรมการกระทำผิด ลดสื่อลามก และชี้ให้เห็นถึงผลเสียของพฤติกรรมที่กระทำไม่ดีต่อสังคม

๖.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนา-เถรวาท มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ วิทยานิพนธ์เรื่องศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน (๒) เพื่อศึกษาหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนา (๓) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนด้วยหลักสัมมาวายามะในพระพุทธศาสนาเถรวาท กล่าวคือการนำผลไปใช้

๑. การนำคุณลักษณะอื่นๆ ที่พึงประสงค์มาพัฒนาให้แก่เยาวชน โดยใช้ กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ

๒. ส่งเสริมให้สถาบันทางสังคม นำกระบวนการพัฒนาตามแนวพุทธ ไปใช้ในการ พัฒนาเยาวชน

๓. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจและพัฒนาพฤติกรรม ที่พึงปรารถนาที่ต้องการส่งเสริม ใน กลุ่มเยาวชน เนื่องจากพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเป็นสิ่งที่สำคัญในยุคปัจจุบัน

๖.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

๑ การนำคุณลักษณะอื่นๆ ที่พึงประสงค์มาพัฒนาให้แก่เยาวชน โดยใช้กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ

๒. ส่งเสริมให้สถาบันทางสังคมนำกระบวนการพัฒนาตามแนวพุทธไปใช้ในการพัฒนาเยาวชน

๓. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจและพัฒนาพฤติกรรม ที่พึงปรารถนาที่ต้องการส่งเสริมในกลุ่มเยาวชน เนื่องจากพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เป็นสิ่งที่สำคัญในยุคปัจจุบัน

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. **คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู**. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร :กรมสุขภาพจิต,๒๕๔๒.

จิราพร เพชรดำและคณะ. **ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา**

ตอนต้น กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก. นครนายก: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

นครนายก, ๒๕๕๔.

ฉันทนา อุตสาหลักษณ์, **พุทธปัญญา คู่มือการสร้างปัญญา**, กรุงเทพมหานคร : กองทุนพิทักษ์ธรรม, ๒๕๔๙

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุชา จันทน์เอม. **จิตวิทยาวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๙.